

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025_2026

Anul de studiu II / Semestrul I

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” din ALBA IULIA
1.2. Facultatea	de TEOLOGIE ORTODOXĂ
1.3. Departamentul	de ARTĂ RELIGIOASĂ
1.4. Domeniul de studii	ARTE VIZUALE
1.5. Ciclul de studii	2024-2026
1.6. Programul de studii/calificarea*	ARTA MOZAICULUI BIZANTIN / Artist plastic (COR 265102); Pictor (COR 265106); Profesor în învățământul liceal, postliceal (COR 233001)

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	ARTĂ SACRĂ – evoluție, tehnici și stiluri (3)			2.2. Cod disciplină	AMB 203		
2.3. Titularul activității de curs	Lect. Univ. Dr. C-tin Cezar Cătălin BĂLUȚ						
2.4. Titularul activității de seminar / laborator	Lect. Univ. Dr. C-tin Cezar Cătălin BĂLUȚ						
2.5. Anul de studiu	II	2.6. Semestrul	I	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	C	2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)	O

3. Timpul total estimat

3.1. Număr ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					45
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					25
Tutoriat					2
Examinări					10
Alte activități					17
Total					119

3.7 Total ore studiu individual	119
3.8 Total ore din planul de învățământ	56
3.9 Total ore pe semestru	175
3.10 Numărul de credite**	7

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	<i>Nu este cazul</i>
4.2. de competențe	Aptitudini de ordin artistic

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Atelier dotat cu proiector/panou de proiecție, șevalete, mese pentru desen, planșete, casetoane și suprafață arhitecturală	
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	Atelier dotat cu proiector/panou de proiecție, șevalete, mese pentru desen, planșete, casetoane și suprafață arhitecturală pentru tehnicile murale. Studenții se vor prezenta la seminarii având la ei toate materialele necesare, solicitate în prealabil de către profesor	<i>sală</i>

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	CP1: aplica strategii didactice interculturale CP2: selectează materiile prime pentru crearea de obiecte de arta CP3: preda notiuni de arta artistic
-------------------------	--

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Să ofere studenților informații elaborate despre școlile de pictură bizantină și manierele de lucru specifice tehnicilor murale, deopotrivă cu înțelegerea faptului că ideile liturgice, ceremoniile, Evanghelia, psalmii și cântările sfinte stau la baza cuprinsului programelor iconografice. Înțelegerea nevoii de echilibru între elementele de bază transmise prin tradiție și nevoia de adecvare a picturii la spiritul local sau al epocii în care s-a creat.
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> • Se prezintă școlile de artă bizantină, cu elementele lor comune și specifice, implicând pentru fiecare un demers tehnic. • Se prezintă studenților metodologia optimă de execuție tehnică a unor lucrări în spiritul celor mai reprezentative școli de pictură. • Se oferă studenților informații teoretice și exemplificări practice comparate, despre tehnicile și școlile de pictură murală vechi și contemporane. • Analizarea și cunoașterea istoriei stilurilor arhitecturale cu scopul cunoașterii, folosirii și preluării armoniilor cromatice din culturi și epoci diferite, cu accent pe arta bizantină. Dialogurilor cromatice dintre elementele figurative și decorative folosite, evaluate în relația cu ambientul arhitectural în culturi și epoci diferite. • Realizarea unor proiecte pentru lucrări de artă monumentală în tehnici murale diverse, destinate lăcașurilor de cult, diferitelor instituții sau spații publice. • Capacitarea studentului în cunoașterea, folosirea și manipularea adecvată a materialelor și tehnicilor specifice și a utilizării procedeele tehnice cu măiestrie. Să acorde o atenție deosebită calității materialelor utilizate, ca și a acelor care pot să apară pe piață și experimentarea lor. <p>Să îmbogățească prin intermediul exercițiilor realizate în timpul cursului activitatea creatoare personală a studenților.</p>

8. Conținuturi*

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1-2. Pictura bizantină și teologia imaginii	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog și răspunsuri la întrebări. Expuneri teoretice bazate pe folosirea unui material didactic ilustrativ (prezentări power point, albume), cursuri și bibliografie adecvată temelor. Dialog direct. Analizarea temelor și a obiectivelor urmărite din punct de vedere conceptual și formal și asocierea lor cu problematica tehnică, iconografică și plastică.	4 ore fizice
3-4. Tehnici și tehnologii de transpunere în arta monumentală	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog și răspunsuri la întrebări. Expuneri teoretice bazate pe folosirea unui material didactic ilustrativ (prezentări power point, albume), cursuri și bibliografie adecvată temelor. Dialog direct. Analizarea temelor și a obiectivelor urmărite din punct de vedere conceptual și formal și asocierea lor cu problematica tehnică, iconografică și plastică.	4 ore fizice
5. Metodele de aurire a icoanelor și tehnologia de execuție	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog și răspunsuri la întrebări. Expuneri teoretice bazate pe folosirea unui material didactic ilustrativ (prezentări power point, albume), cursuri și bibliografie adecvată temelor. Dialog direct. Analizarea temelor și a obiectivelor urmărite din punct de vedere conceptual și formal și asocierea lor cu problematica tehnică, iconografică și plastică.	2 ore fizice
6-7. Artă bisericească în România. Perioada modernă	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog și răspunsuri la întrebări. Expuneri teoretice bazate pe folosirea unui material didactic ilustrativ (prezentări power point, albume), cursuri și bibliografie adecvată temelor. Dialog direct. Analizarea temelor și a obiectivelor urmărite din punct de vedere conceptual și formal și asocierea lor cu problematica tehnică, iconografică și plastică.	4 ore fizice
8-14. Pictura religioasă contemporană în Patriarhia Română	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog și răspunsuri la întrebări. Expuneri teoretice bazate pe folosirea unui material didactic ilustrativ (prezentări power point, albume), cursuri și bibliografie adecvată temelor. Dialog direct. Analizarea temelor și a obiectivelor urmărite din punct de vedere conceptual și formal și asocierea lor cu problematica tehnică, iconografică și plastică.	14 ore fizice

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

Bibliografie obligatorie:

1. **BELLIS, Alexis**, *Roman mosaics in the J. Paul Getty Museum*, Los Angeles, 2016
2. **CONNOR, Carolyn L.**, *Saints and spectacle. Byzantine Mosaics in their Cultural Setting*, Oxford University Press, USA, 2016
3. **CAVARNOS, Constantine**, *Ghid de iconografie bizantină*, Ed. Sofia, București, 2005
4. **DIONISIE din Furna**, *Erminia picturii bizantine*, Editura Sofia, București, 2000
5. **DRĂGUȚ, Vasile**, *Arta românească, preistorie, antichitate, ev mediu, renaștere, baroc*, Editura Meridiane, București, 1982
6. **DRĂGUȚ, Vasile**, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976
7. **HAVEL, Marc**, *Tehnica tabloului*, ed. Meridiane, București, 1980
8. **LAZAREV, Victor**, *Istoria picturii bizantine*, 3 vol., Editura Meridiane, București, 1980
9. **NYSSSEN, W.**, *Începuturile picturii bizantine*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1975
10. **POPESCU, Mircea**, *Dicționar de Artă, A-M*, ed. Meridiane, București, 1995
11. **POPESCU, Mircea**, *Dicționar de Artă, N-Z*, ed. Meridiane, București, 1997
12. **PORUMB, Marius**, *Dicționar de pictură veche românească din Transilvania sec. XIII-XVIII*, EAR, București, 1998
13. **ȘTEFĂNESCU, I. D.**, *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, București, 1973
14. **TRIFA, Razvan – Alin**, *Scoala Macedoneana – spre o reconstituire a opus-ului*, Ed. Arcadia Media, Cluj-Napoca, 2009.

Bibliografie opțională:

Monahia, IULIANA, *Truda iconarului*, Ed. Sofia, București, 2001

Manouil Panselinos ek tou ierou naou tou Protatou, Tessaloniki, 2003.

Acad. MANOLIS CHATZIDAKIS, *The Cretan Painter Theophanis, The wall-paintings of the Holy Monastery of Stavronikita*, Published by the Holy Monastery of Stavronikita, Mount Athos, 1986

MORA, P. și L. & PHILIPPOT, P., *Conservarea picturilor murale*, Editura Meridiane, București, 1986.

CENNINI, Cennino, *Tratatul de pictură*, ed. Meridiane, București, 1977

CHATZIDAKIS, Manolis, *The Cretan Painter Theophanis*, The Holy Monastery of Stavronikita, Mount Athos, 1986.

CHOULIA, Suzanna; ALBANI, Jenny, *Meteora. Architecture – Painting*, Adam Editions, 1993.

ANNE MUELER von der HAEGEN, *Giotto*, Konemann Verlagsgesellschaft mbH, 2000

DANIEL, V. Thompson, *The materials and techniques of medieval paintings*, Dover Publications, Inc. New York, N.Y., 1956.

DA VINCI, Leonardo, *Tratat despre pictură*, ed. Meridiane, București, 1971

DURER, Albrecht, *Hrana ucenicului pictor*, ed. Meridiane, București, 1970

GRABAR, A., *La peinture byzantine*, Geneva, 1953.

NADEIJE, Laneyrie-Dagen, *Pictura – secrete și dezvăluiri*, ed. RAO, 2004

SANDER, Loma, *Encyclopedia of mosaic art*, The English Press, 2012.

SINIGALIA, T., BOLDURA, O., *Monumente medievale din Bucovina*, Editura ACS, București 2010.

SWEETMAN, J. Rebeca, *The mosaics of roman crete*, University of St. Andrews, Cambridge, 2013.

SOFIANOS, Dimitrios Z., TSIGARIDAS, Efthimios N., *Holy Meteora. The Monastery of Saint Nicholas Anapafsas. History and Art*, Kalambaka, 2003.

TOURATSOGLU, Ioannis, *Macedonia. History, monuments, museums*, Ekdotike Athenon S.A.

8.2. Seminar-laborator		
1-2. Pictura bizantină și teologia imaginii	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog, răspunsuri la întrebări	4 ore fizice
3-4. Tehnici și tehnologii de transpunere în arta monumentală	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog, răspunsuri la întrebări	4 ore fizice
5. Metodele de aurire a	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog, răspunsuri la întrebări	2 ore fizice

icoanelor și tehnologia de execuție		
6-7. Arta bisericească în România. Perioada modernă	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog, răspunsuri la întrebări	4 ore fizice
8-14. Pictura religioasă contemporană în Patriarhia Română	Expunerea teoretică și vizuală, explicații, dialog, răspunsuri la întrebări	14 ore fizice

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

Bibliografie obligatorie:

15. **BELLIS, Alexis**, *Roman mosaics in the J. Paul Getty Museum*, Los Angeles, 2016
16. **CONNOR, Carolyn L.**, *Saints and spectacle. Byzantine Mosaics in their Cultural Setting*, Oxford University Press, USA, 2016
17. **CAVARNOS, Constantine**, *Ghid de iconografie bizantină*, Ed. Sofia, București, 2005
18. **DIONISIE din Furna**, *Erminia picturii bizantine*, Editura Sofia, București, 2000
19. **DRĂGUȚ, Vasile**, *Arta românească, preistorie, antichitate, ev mediu, renaștere, baroc*, Editura Meridiane, București, 1982
20. **DRĂGUȚ, Vasile**, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976
21. **HAVEL, Marc**, *Tehnica tabloului*, ed. Meridiane, București, 1980
22. **LAZAREV, Victor**, *Istoria picturii bizantine*, 3 vol., Editura Meridiane, București, 1980
23. **NYSEN, W.**, *Începuturile picturii bizantine*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1975
24. **POPESCU, Mircea**, *Dicționar de Artă, A-M*, ed. Meridiane, București, 1995
25. **POPESCU, Mircea**, *Dicționar de Artă, N-Z*, ed. Meridiane, București, 1997
26. **PORUMB, Marius**, *Dicționar de pictură veche românească din Transilvania sec. XIII-XVIII*, EAR, București, 1998
27. **ȘTEFĂNESCU, I. D.**, *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, București, 1973
28. **TRIFA, Razvan – Alin**, *Scoala Macedoneana – spre o reconstituire a opus-ului*, Ed. Arcadia Media, Cluj-Napoca, 2009.

Bibliografie opțională:

- Monahia, IULIANA**, *Truda iconarului*, Ed. Sofia, București, 2001
- Manouil Panselinos ek tou ierou naou tou Protatou*, Tessaloniki, 2003.
- Acad. MANOLIS CHATZIDAKIS**, *The Cretan Painter Theophanis, The wall-paintings of the Holy Monastery of Stavronikita*, Published by the Holy Monastery of Stavronikita, Mount Athos, 1986
- MORA, P. și L. & PHILIPPOT, P.**, *Conservarea picturilor murale*, Editura Meridiane, București, 1986.
- CENNINI, Cennino**, *Tratatul de pictură*, ed. Meridiane, București, 1977
- CHATZIDAKIS, Manolis**, *The Cretan Painter Theophanis*, The Holy Monastery of Stavronikita, Mount Athos, 1986.
- CHOULIA, Suzanna; ALBANI, Jenny**, *Meteora. Architecture – Painting*, Adam Editions, 1993.
- ANNE MUELER von der HAEGEN**, *Giotto*, Konemann Verlagsgesellschaft mbH, 2000
- DANIEL, V. Thompson**, *The materials and techniques of medieval paintings*, Dover Publications, Inc. New York, N.Y., 1956.
- DA VINCI, Leonardo**, *Tratat despre pictură*, ed. Meridiane, București, 1971
- DURER, Albrecht**, *Hrana ucenicului pictor*, ed. Meridiane, București, 1970
- GRABAR, A.**, *La peinture byzantine*, Geneva, 1953.
- NADEIJE, Laneyrie-Dagen**, *Pictura – secrete și dezvăluiri*, ed. RAO, 2004
- SANDER, Loma**, *Encyclopedia of mosaic art*, The English Press, 2012.
- SINIGALIA, T., BOLDURA, O.**, *Monumente medievale din Bucovina*, Editura ACS, București 2010.

SWEETMAN, J. Rebeca, *The mosaics of roman crete*, University of St. Andrews, Cambridge, 2013.

SOFIANOS, Dimitrios Z., TSIGARIDAS, Efthimios N., *Holy Meteora. The Monastery of Saint Nicholas Anapafsas. History and Art*, Kalambaka, 2003.

TOURATSOGLU, Ioannis, *Macedonia. History, monuments, museums*, Ekdotike Athenon S.A.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținutul disciplinei este coroborat cu așteptările reprezentanților comunității, ale asociațiilor profesionale și ale angajatorilor

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<ul style="list-style-type: none">- Însușirea problematicii tratate la curs.- Comunicare, coerența articulării demersului artistic.- Cunoașterea teoretică amănunțită a etapelor tehnologiei de lucru tradiționale și a tuturor tehnicilor legate de pictura iconografică- Cunoașterea specificului fiecărei școli de pictură	<ul style="list-style-type: none">- Examen scris, în care se verifică cursul predat și parcurgerea bibliografiei- Lucrările vor fi evaluate prin metode de evaluare comparative pe baza respectării integrale a programului tematic, calității și originalității soluțiilor găsite, abilității tehnice și practice, sensibilității și expresivității lor, a muncii investite pentru realizarea lor, a complexității plastice și tehnice, a frecvenței la atelier (șantier) precum și a gradului de colaborare și cooperativitate.- Analize critice individuale și de grup. Consultarea colegilor în cadrul analizelor. Examine, verificări, expoziții, notări la încheierea lucrărilor unei teme.	25 %
10.5 Seminar/laborator	Modalitatea și calitatea realizării practice a tuturor temelor date, în funcție de tehnică	Notarea portofoliului de lucrări elaborate atât pe parcursul semestrului cât și pentru examen	75 %
10.6 Standard minim de performanță: Pentru obținerea notei 5 studentul trebuie să cunoască elementele de bază ale perioadei moderne ale artei bisericăști din România			

Data completării	Titular de curs	Titular de seminar
21.09.2025	Lector.Univ.Dr. Băluț Constantin Cezar Cătălin	Lector.Univ.Dr. Băluț Constantin Cezar Cătălin
Data avizării în Departament	Semnătura titular de curs	Semnătura titular de seminar
25.09.2025		
Director de Departament		
Pr. conf. Univ. Dr. Dragoș Ioan ȘUȘMAN		